

tee eht munatupe alumine ots pãrasoolitu sisse tuleb, sellepãrast wõivad ka pãrasoolikast mitmed muda ja rãmpsu-tũtid, liewaterad ja tupe sisse tungida ja seda mõõda kaunis kõrgale ülesse jõuda, noorele munale wastu minna.

Munasarjast lahkunud munake mähib nüüd ühes munawalgega ka need wõerad kehad oma sisse ja saab ühes nendega omale wiimaks koore ümber. Nii on siis ka sagedaste täiisa terwetes munades putukate keha jagusi, lehesitika jalgu, tiwifesi, liiwateri, sulakesi, hobuse karwu ja teid. Professor Dr. Leuckart on ühe kana muna seest isegi kõhwi uatera leidnud. Et siin midagi nõidumist ega kunstitegemist ei sünni, nagu mõned, ebauslikud inimesed arwawad, seda wõib iga mees itegi näha. Sagedaste juhtuwad ka hallituse seemnekesed muna tupe teesse, kust nad munasse lähawad ning tema wiimaks ära rikuwad. Kui niisugused seemnekesed alumises tupetees otsas oliwad, kus muna loor sündis, siis ei wõinud nad midagi kahju teha. Palju enam imestamist kui need wõerad jaufesed ja seemnekesed, sünnitawad ussikesed, seda mõnikord munade seest leiti. Aga õnneks oliwad sagedaste need kogulesed, mida niisugusteks ussikesteks peeti, muna pilwe taretused. Wãga harwa on leitud, et kanas elawad kõhuussid (*Heteracis inflexa*) ja üks weike imeja ussike (*Distomum ovatum*), kes kana tupetees ette tuleb, muna sisse on juhtunud. Enne arwati, et niisugused elawad loomad munas munawalge läbi sündisid, nüüd on aga teada, et need elulad soolikasid tupe teesse esiwad ja seal munasse mähitud saawad. Mõni lord leitakse wãhemaid eht ka suuremaid sagedaste pãhla suuruseid — weretũtkisi muna seest. See wõib tuleb munasarjas lõhkewast sopikese nabast, mille sees munake warjul oli, eht ka tupe seinast tulnud were läbi, mis edasi weerwa muna sisse mähitud saab.

Ka on sellisamal teel ferge ära seletada, kudas mõnikord puudulised eht korrawastalised munad sünniwad.

Sagedaste leitakse ka he rebuga munasid. See tuleb siis ette, kui munasarjast üks teise järele laks munafest tupesse juhtuwad, mis siis ka ühe pilwe ja ühe koore sisse jääwad. Sagedaste kuuldatse rahwa seas ka lute munadesi rãgitawat. Need on palju wãhemad kui harilikud munad ja ilma rebuta. Need munad sünniwad seelãbi, et tupe-tees üks munawalge jaufte üffi edasi weereb ja siis wiimaks ka koore saab. Et aga kull neid mune ei mune, seda pole siin tarwis kinnitama hakata. Tutuwad on ka nahtmunad, mida kanad ja tuid sagedaste siis munewad, kui nende tuup haige on eht neile niisugust toitu antakse, kus lubja jagusi sees ei ole. On muna loor lubja puudusel pehmeis jäänud, siis muudab end ka muna kaju mitmet nõugu, mõned lähawad pirni, naari ja rulli nãuliseks, mõned neeru, kuuli ja nãuliseks. Tuid, kanad ja pardid munewad ka sagedaste suuri nõndanime-tatuid kõikimune. Lõuakse wãimmine loor latki, siis leitakse õhukesed pilwe sibi alt weel teine muna, mille loor, pilw ja rebu on. Niisugust mune ei leita mitte üks teise sees, waid ka üks teise küljes. Üks teise külge jääwad nad seelãbi, et nad oma alles õrna koorega üks teise ligi juhtusiwad, kus juure tulewad lubju jaud nad linnu lõit-siwad. Teise muna sisse sai üks muna seelãbi, et tema koore kaswamise ajal tupetees ülesse poole tõusis, kus koore ümber uueste muna walge jagusid asus, mis pãrast jãlle oma koore saiwad.

Kõikide lindude munad sünniwad ühte ja sedasama wiisi, nii hãsti oma kaju kui suuruse poolest. Oma rãskuse järele on linnu muna umbes $\frac{1}{10}$ oma muneja keha rãskusest. Kõikad, kaljukullid ja kãud munewad weikest mune, merelinnud enamiste suuri mune. Karwa järele on munad wãga mitmesugused. Imestamise wãart on mitmed õltenad ja kirjud metslinnu munad, mis oma kirju koore peal nagu õht jala kirja kannat-siwad, mille nõiasõnad muna kaitset-siwad. Mõned munad on rohelistu, mõned pruunikat, mõned sinikat nõhjuskarwa, mõned kir-